

HAMZA-NÂME'NİN YENİ CİLTLERİ VE OKUNMA MEKÂNLARI*

*Muhammet YELTEN***

ÖZET

Türkçe Hamza-nâmeler ilk defa şair Ahmedi'nin kardeşi Hamzavî (ö. 815/1412-13) tarafından yazıya geçirilmiştir. Yazılı metin hâline gelmeden çok önce Hamza-nâmelerin sözlü bir gelenek olarak Türkler arasında itibar gördüğü anlaşılmaktadır.

Hamza-nâme'nin Türk halkı tarafından benimsenerek yaygınlaşmasında; Hazreti Hamza'nın cesareti, dürüstlüğü ve daima zayıftan yana olması, Türk halkının onun şahsında kendi benliğini bulması gibi sebepler etkili olmuştur.

Çok geniş hacme sahip olan Hamza-nâme 72 kitaptan oluşmaktadır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Nadir Eserler Kütüphanesinde bulunan nüsha, Türkiye kütüphanelerindeki diğer nüshalardan nitelik ve nicelik bakımından farklı önemi haizdir.

Destansı ve masalsı ögelerin kimi ciltlerde daha yoğunlukta olduğunu gördüğümüz bu muazzam eser, yazıldığı dönemden itibaren çok geniş bir coğrafyada farklı zümreler tarafından okunmuştur. Özellikle Yeniçeriler arasındaki kitaplardan yapılan okumaların veya meddah performanslarının yoğunlaştığı görülür. Çok ilginç bir okuma tarzının varlığına şahit olduğumuz Hamza-nâme ciltlerinin hemen hemen 72'sinde de çok sayıda kayda geçirilmiş "okundu" bilgileri ile karşılaşılır. Bu kayıtlarda; eserin hangi cildi okunmuşsa, okumanın ardından, farklı kalemle eseri okuyanın adı, cildin okunduğu mekânın adresi, okuyanların ve hatta bazen dinleyenlerin kısa tanıtımı yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hamza-nâme, 14. yüzyıl, Eski Anadolu Türkçesi, halk hikâyeleri, okunma kayıtları.

NEW COPIES AND READING PLACES OF HAMZA-NÂME

ABSTRACT

Turkish Hamza-nâmes firstly have been documented in written format by Hamzavî (d. 815/1412-13), who is the brother of the famous poet Ahmedi. It is understood that long before being converted to

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Prof. Dr. İstanbul Arel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dil ve Edebiyatı Bölümü , El-mek: yeltenmu@hotmail.com

written format Turkish Hamza-nâmes were beloved as part of storytelling tradition among Turkish people.

The reason why Hamza-nâme becomes so popular lies in the characteristics of Hz. Hamza such as his courage, honesty, and support for the weak and poor. This drove the passion of Turkish readers to learn more about him.

Hamza-nâme is a large-scale work of 72 volumes. The copy used in this study which is located in the General Library of Istanbul University Literature Faculty is quite different than other existing copies both qualitatively and quantitatively.

Hamza-nâme known for its epic and fantastic elements have been read by large and different communities over a widespread geography. In particular, among traditional Ottoman soldiers, called Yanıcaris, it has been read through books or improvised by storytellers. It can also be seen that a record has been added in almost all of the volumes once a reading of the work was completed. In these records, after the reading, a separate writing set is used to note the name of the reader, the location of the reading room, and the description of the readers and – sometimes– the audience.

Key Words: Hamza-nâme, 14. century, Old Anatolian Turkish, folk stories, reading records.

“HAMZA-NÂME’NİN YENİ CİLTLERİ VE OKUNMA MEKÂNLARI”

Battal Gazi hikâyeleri gibi yıllarca halk arasında okunan Hamza-nâme, İslami kahramanlık hikâyelerinin ilklerindedir. Hazreti Hamza’nın şahsiyeti etrafında teşekkül etmiş hikâyeler, İslâmiyetin yayılma dönemlerinden kalan tarihî olaylarla bazı menkıbelerin efsane kisvesine büründürülerek anlatılmasından meydana gelmiştir. (Erman Artun, s. 64). Hikâyelerin ismi Araplar arasında Sîretü Hamza, Esmârü’l-Hamza; İranlılar’da Kıssa-i Emîr Hamza, Kitâb-ı Rümûz-ı Hamza, Dastân-ı Emîr Hamza; Türkler’de ise Hamza-nâme olarak geçer.

Hamza-nâmelerin yazılı metin hâline gelmeden çok önce sözlü bir gelenek olarak Türkler arasında itibar gördüğü anlaşılmaktadır. Millî bir karakter taşımamasına karşın Türk halkı tarafından kısa sürede benimsenerek yaygınlaşmasında, İslâm dinine duyulan içten saygının yanı sıra hemen hemen bütün hikâyelerin özünde kahramanlık ve cihat anlayışının bulunması, Hazreti Hamza’nın cesareti, dürüstlüğü ve daima zayıftan yana olması, Türk halkının onun şahsında kendi benliğini bulması da önemli bir sebep teşkil eder. (N. Albayrak, s. 517)

Türkçe Hamza-nâme metinleri ilk defa Hamzavî tarafından yazıya geçirilmiştir. Hamzavî, Emir Süleyman’ın müsâhiplerinden Divan şairi Ahmedî’nin kardeşi olup on dördüncü yüzyılın ikinci yarısında yaşamıştır. Asıl adı bilinmemektedir. Halk tarafından sevilerek okunan ve büyük bir rağbet kazanan “Hamza-nâme” adlı eseri dolayısıyla, Hamzavî mahlasını almış ve bu adla tanınmıştır.

Hamza-nâme’nin ilk yazıldığında kaç cilt olarak tertip edildiği bilinmemektedir. Evliya Çelebi, Hamza-nâme’nin cilt sayısı ile ilgili abartılı bir tahminde bulunmuştur. Hamza-nâme’nin ciltlerinin tamamı hakkında bugüne kadar yapılmış herhangi bir çalışma da mevcut değildir; yalnız 7, 8, 16, 30, 31, 69. ciltler üzerinde yüksek lisans tezleri yapılmıştır. Bunlardan başka

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

danışmanlığında 1 ve 2. ciltler üzerinde yüksek lisans, 3 ve 4. ciltler üzerinde ise doktora çalışmaları yapılmıştır. Yüksek lisans çalışmalarında sunulan cilt ve nüsha tanımlarında genellikle birbirine yakın bilgiler verilmiştir. Bütün bu araştırmalarda Hamza-nâme'nin kaç ciltten oluştuğu konusu da henüz kesinlik kazanmış değildir. Lütfi Sezen'in yaptığı yüksek lisans tezinde Hamza-nâme'nin ciltleri hakkında sunduğu bilgilere göre Hamza-nâme'nin tespit edilmiş en son cildi, üzerinde çalıştığı 69. kitaptır. Bu cildin dışında 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 37, 39, 43, 44, 46, 53, 54, 55, 60, 62, 67'nci Hamza-nâme ciltlerinin de çeşitli kütüphanelerde bulunduğu bilgisi verilmiştir. Böylece bütün Hamza-nâme'nin toplam sayısı 45 olarak belirlenmiştir (Lütfi Sezen, s. 27-33).

Neticede Hamza-nâme'nin Türkiye kütüphanelerindeki cilt sayısı hakkında kesin bir sonuca varmaya çalıştım. Araştırmalarımın sonucunda İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Nadir Eserler Kütüphanesinde kayıtlı 72 ciltlik Hamza-nâme'yi tespit ettim. Varlığından ilk defa haberdar olduğum ve yalnız bu yazıda ifade ettiğim yeni Hamza-nâme ciltlerinin sayısı 25'tir. Tespitlerimden önceki 45 cilt ile birlikte Hamza-nâme'nin bugün için bilinen nüshalarının sayısı 70'e ulaşmıştır. Bulunamayan yalnız 40 ve 42. ciltlerdir. Ayrıca bu mufassal eserin diğer bazı abartılı yorumların aksine toplam olarak 72 ciltten ibaret olduğu bilgisi de kesinlik kazanmıştır. Çünkü eserin 72. ciltle bittiğini tespit ettiğimiz ifade, "**Hamza-nâme'nin yetmiş ikinci âhir cildir, fazl olunur**" şeklinde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496 numarada kayıtlı olan 72. cildin ilk sayfasında saptanmıştır.

HAMZA-NÂME'NİN CİTLERİ

Aşağıda Hamza-nâme ciltleri buldukları kütüphanelere göre gösterilmiştir:

1. CİLT (7 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01084.

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01111.

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01124.

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01136.

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01132.

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0887.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

2. CİLT (6 tane)

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0887.

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01085.

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01112.

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01125.

Tunus Millî Kütüphanesi, Nu.11658/1.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

3. CİLT (4 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01086.

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01080.

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0887.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

4. CİLT (8 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01087.

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01113.

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01126.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01133.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01137.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01139.
 Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0 0902.
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

5. CİLT (9 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01139.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01088.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01114.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. 1127.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01137.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01133.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01127.
 Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0905.
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

6. CİLT (6 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01089.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01115.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01128.
 Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, S. Özege Kitapları, Nu. 18731.
 Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0483.
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

7. CİLT (7 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01090.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01116.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01132.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01135.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01129.
 Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0151.
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

8. CİLT (5 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01091.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 0 1117.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01130.
 Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0147.
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

9. CİLT (3 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01092.
 Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0909.
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

10. CİLT (5 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01093.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01118.
 İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01131.
 Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0907.
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

11. CİLT (5 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01094.
 İstanbul Kütüphanesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01119.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 8/9 Summer 2013

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Kitapları, Nu. TY 06244.
Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0910.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

12. CİLT (3 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01095.
Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0899.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

13. CİLT (4 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01120.
İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01096.
Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0903.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

14. CİLT (3 tane)

İstanbul Kütüphanesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01097.
Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0898.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

15. CİLT (4 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01098.
İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01121.

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0897.

İstanbul Belediye Kütüphanesi, Nu. T 813 Ham..

16. CİLT (4 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01099.
İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal Kitapları, Nu. TY 0812/4.

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0900.

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Nu. 812/1.

17. CİLT (4 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01100.
Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0901.

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal Kitapları, Nu. TY 0812/4.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

18. CİLT (3 tane)

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0148.

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal Kitapları, Nu. TY 0812/4.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

19. CİLT (4 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01101.
Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0908.

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Nu. TY 0812/1.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

20. CİLT (3 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01102.
Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0146.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

21. CİLT (4 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü. Nu. TY 01102.
Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0152.

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0889.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

22. CİLT (3 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01103.
Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 1097.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

23. CİLT (2 tane)

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0906.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

24. CİLT (2 tane)

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 1096.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

25. CİLT (3 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01104.
Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0896.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

26. CİLT (5 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01105.
İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01122.
İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi Kitapları, Nu. 101.
Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0 904.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

27. CİLT (2 tane)

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0895.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

28. CİLT (2 tane)

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0894.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

29. CİLT (2 tane)

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0893.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

30. CİLT (3 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01106.
Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0892.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

31. CİLT (2 tane)

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0153.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

32. CİLT (2 tane)

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0891.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

33. CİLT (3 tane)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 018732.
Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0149.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

34. CİLT (1 tane)

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

35. CİLT (2 tane)

İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi Kitapları, Nu. 102.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

- 36. CİLT (1 tane)**
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 37. CİLT (2 tane)**
İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 0103.
Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, S. Özege Kitapları, Nu. 18747.
- 38. CİLT (1 tane)**
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 39. CİLT (2 tane)**
Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, S. Özege Kitapları, Nu. 18746.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 40. CİLT BULUNAMADI**
- 41. CİLT (2 tane)**
Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Nu. A 331.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 42. CİLT BULUNAMADI**
- 43. CİLT (3 tane)**
İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01107.
İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01123.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 44. CİLT (2 tane)**
İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01108.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 45. CİLT (1 tane)**
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 46. CİLT (3 tane)**
İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01109.
Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0150.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 47. CİLT (1 tane)**
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nu.
- 48. CİLT (1 tane)**
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 49. CİLT (1 tane)**
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 50. CİLT (1 tane)**
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 51. CİLT (1 tane)**
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 52. CİLT (1 tane)**
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 53. CİLT (3 tane)**
İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, Nu. TY 01110.
İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi. Kitapları, Nu. 104.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 54. CİLT (2 tane)**
İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi Kitapları, Nu. 105.
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
- 55. CİLT (2 tane)**
İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi Kitapları, Nu. 106.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

- İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
56. CİLT (1 tane)
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
57. CİLT (1 tane)
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
58. CİLT (1 tane)
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
59. CİLT (1 tane)
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
60. CİLT (3 tane)
 Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, S. Özege Kitapları, Nu. 18733.
 İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi Kitapları, Nu. 1873.
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
61. CİLT (1 tane)
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
62. CİLT (1 tane)
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
63. CİLT (1 tane)
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
64. CİLT (1 tane)
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
65. CİLT (1 tane)
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
66. CİLT (1 tane)
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nu.
67. CİLT (2 tane)
 Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, S. Özege Kitapları, Nu. 18734.
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
68. CİLT (1 tane)
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
69. CİLT (2 tane)
 Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, S. Özege Kitapları, Nu. 18735.
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
70. CİLT (1 tane)
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
71. CİLT (1 tane)
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.
72. CİLT (1 tane)
 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496.

HAMZA-NÂME’NİN OKUNMA MEKÂNLARI

XIV-XV. yüzyıllarda derlenerek yazıya geçirildiği kabul edilen Hamzavî'nin Hamza-nâmesi, değişik mahfillerde kitaplardan okunmuş veya meddahlar tarafından anlatılmıştır. Nitekim İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümünde kayıtlı bulunan Hamza-nâme'nin birinci cildinin "kıraat olundu" kayıtlarını araştırdık ve elde ettiğimiz malzemeleri okunduğu yerlere göre tasnif ettik:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 8/9 Summer 2013

- A) KAHVEHANELERDE
 B) RESMÎ KURUMLARDA
 C) EVLERDE
 D) HASTAHANELERDE
 E) DÜKKÂNLARDA
 F) İSİM BELİRTİLMEYEN YERLERDE

Birinci cildin yaprak numaralarına göre “Kıraat olundu” kayıtlarının orijinal ifadeleri aşağıda görüldüğü gibidir:

A) KAHVEHANELERDE

Giriş Sayfası: 2

* Nûruosmâniye Caddesinde Bekçi Mustafa Ağa'nın kahvehanesinde Arapkirli Sadık Efendi tarafından kıraat olunmuştur iki gecede.

Sene: 17 Mayıs 301 / Teşrîn-i sâni (1)301

Giriş Sayfası: 4

* Hâlâ bu kitaba Üsküdar'da Uncular Sokağında Berber Halil Efendi'nin kahvesinde Kâtip Cemil Efendi kıraat etmiştir.

* Hâlâ Kasımpaşa'da Zincirlikuyu Cami' altı kahvesinde Ömer Ağa kıraat eylemiştir.

3 Muharrem 1267

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 2a

* Topkapısı Râgıb Ahmet Paşa Türbe-i şerif ittisâlinde Yorgancı Aziz Efendi'nin kahvesinde Hakkı Efendi kıraat etmiştir.

17 Rebû'l-âhir 1270

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 15a

* Bu kitabı Hasköy'de Piri Paşa'da Emrah Ağa'nın kahvesinde Turşucu Tahsin'in müezzini Hafız Arif Efendi kıraat eyledi, yârân safâlar eylediler.

..... 1269

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 33a

* Hırka-i Şerif civarında Eski Ali Paşa'da Koyun Dede karşısında Cuma ertesi Pazarında Ali Yusuf Ağa'nın kahvesinde Faik Efendi kıraat eyleyecekti.

2 Kânûn-ı sâni 302

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 34a

* Üsküdar'da Atlama Taşından otuz bir numaradaki İsmail Ağanın kahvesinde kıraat olunmuştur.

4 Cemâziye'l-evvel 1283 / 4 Muharrem (12)83

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 41b

* Üsküdar'da Şeyh Cami-i Şerif civarında sakin Aziz Efendi'nin kahvesinde kıraat olunmuştur.

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 53a

Kasımpaşa'da Küçükpiyale Mahallesinde kahveci Ali Kaptan'ın kahvesinde İskender İsmail Efendi kıraat eylemiştir.

8 Teşrîn-i sâni 1302

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 83b

Bahçelerde gül gerek o güllere bülbül gerek Hamza gibi pehlivana bencileyin kul gerek. Hamza-i bâ-safanın birinci cildi Kasımpaşa'da zindan arkası kahvesinde ahbap marifetiyle kıraat olunmuştur.

13 Rebû'l-âhir (1)278

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 8/9 Summer 2013

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 87a

Davut Paşa Mahkemesi'nde İbrahim Ağa'nın kahvesinde kıraat olunmuştur.

B) RESMÎ KURUMLARDA**Giriş Sayfası: 1**

* İşbu kitabı Çekimhânedeki Ser-mezârî Murat Efendi kıraat eylemiştir.

Giriş Sayfası: 3

* Hâlâ bu kitap, mahrec-i mekâtib-i askeriye üçüncü ve birinci sene şakirdânından Ahmet Hamdi ve Şükrü Efendiler Mahmudiye Mektebi sınıf-ı sanî şakirdânından Hamit Bey kıraat etmişlerdir.

24 Haziran (12)91

Giriş Sayfası: 4

* İşbu kitab-ı meşhûr Yoklama Dairesinde Maiyet-i Şâhâne Çavuşânından Mehmet ve Sabri Efendiler kıraat edip Galip Efendi ve Murat Efendi ve Recep Ağa dinlemişlerdir diyü işbu mahalle şerh olundu.

30 Kânûn-i sâni 1298

*nişancısında Yorgancı Abdurrahman Ağa kıraat eylemiştir, cümle ashop dinlemiştir.

* Hâlâ bu kitabı Toptaşı Kışlasında sakin redîfânında birinci alayın dördüncü taburunda Kütahyalı Ser-çavuş Mehmet Efendi kıraat eylemiştir.

Efendim hazerâtı da (dinlemiştir) (22 Muharrem eyyâm penc-i şenbih sene 1263)

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 1b

* İşbu kitabı Mekteb-i Fünûn-ı Bahriye şakirdânından Kalekapılı Refik Efendi kıraat etmiştir.

1281/Rebîü'l-âhir 27

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 4b

* Mekteb-i Bahriye-i Şâhânedeki Veli Efendi kıraat eylemiştir, efendim.

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 8b

* Der şehri-rûmî Şubat 86 tarihiyle: Birinci İstihkam Birinci Taburun Birinci Bölükte bir şeb mütalaa ettiklerinden nâşî işbu der kenara şerh verildi Allah nice mübarek senelerine kavuştursun efendim.

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 11b

* Hassa-i Şâhâne-i Piyade dördüncü alayda üçüncü taburun altıncı bölümünde Çavuş Abdülkadir Efendi.

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 12a

* Bebek'te Kara odasında Çavuş Kadri Efendi kıraat etmiştir.

21 Şevval (12) 64

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 13a

* Dersâdet ordu-yı hümayun-ı piyade altıncı nizamiye alayının birinci taburunun İkinci Bölüğün Başçavuşu Râşid ve Ayaşlı Yusuf Çavuş ile Bölük Emîni Ahmet Efendi vesair refiklerimiz 26 Zilhicce (12) 76 tarihiyle Yenibahçe Karakol hanesinde kıraat olup bu zat-ı şerifler Hakkın inayetiyle nur içinde daim olalar, âmin.

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 20a

* Cenab-ı Hazret-i Hamza-Radiyallahü anh Efendimiz hazretlerinin sahih nâ-sahih olan hikâyâtlarını Eyyûb-i Ensârî'de Mirliva izzetlü Hüseyin pederi Paşa-zade nezaketlü Nazım Bey kıraat eylemiştir ve tarîk-i Bektaşiden Cemal Paşa dahi dönmüştür. Her kim sabır ve dua ile...

26.....1277

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 22b

* Hassa İkinci Alayın Birinci Taburunun Üçüncü Bölük Çavuşu İsmail Efendi Bab-ı Ali'de Hariciye Nezaret-i Celîlesi odacılarından Salih Efendi ve Ahmet Efendi ve İsmail Efendi fi'l-cümlesi beraber kıraat olunmuştur. Ve ahbab safâ-yâb olmuştur.

7 Kânûn-ı evvel 99

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 23b

* Biraderim, ben bu kitabı onda başladım, ertesi gün sekizde tamam ettim. Lakin gece saat dörde kadar okudum ve gündüz dahi saat beşte başladım azizim; yani sekiz buçuk saatte tamam eyledim azizim, Hu ya Hu.

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 32a

* Mesarifât-ı umumiyeye muhasebesi ketebesinden Şevki Efendi bu kitabı bir gecede kıraat etmiştir. Biraderi sekizinci sınıf şâkirdânından Hafız Efendi ile

4 Zilkade 812) 89

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 37a

* Tophane-i Amire İkinci Sanayi Alayının Birinci İdadiye Bölüğünde Bölük Emni Osman ve Birinci Raif Çavuş, İkinci Said Çavuş, Dördüncü Muhsin Çavuş, Beşinci Süleyman Çavuş ve Birinci Nizamettin İkinci Bölükte Ali Efendiler fi'l-cümlesi kıraat etmişler.

19 Teşrîn-i evvel 1287

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 42b

Maliye Hazine-i Celiliyyesinde Muhâsebât Müdür-i Evveli Sabi İbrahim Efendi kıraat etmiştir. Ahbabı dahi safa eylemişlerdir.

21 Kânûn-ı evvel (1)308

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 50a

Hâlâ bu kitabı birinci alayın muzıkasında Ethem kıraat etmiştir. Ve hem Said Çavuş ile Muhsin Çavuş dinlemişlerdir.

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 53b

Enderûn-ı Hümâyûn'da Sabri Bey kıraat eylemiştir. Çok Safalar eylemiştir Silivrili İmam da safa eylemiştir. Ruhları için Fatiha.

15 Rebîü'l-âhir (12)71

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 55a

Dersaadet Ordu-yı Hümâyûnu Piyade Nizamiyye Altıncı Alayın Birinci Taburunun İkinci Bölüğünde Mülâzım-ı Sâni Asitâneli (İstanbullu) Ahmet Ağa bir gün bir gecede mütalaa eyledim. İşbu mahalle şerh verildi.

27 Recep 1276

Bu kitap Maliye Hazine-i Celîlesinde Vâridât-ı umumiyeye muhasebesinde aşar odacısı Mehmet Efendi kıraat eylemiştir.

19 Zilhicce (12) 89

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 56a

Hâlâ bu kitabı Tophane-i Amire mensubu İkinci Sanayi alayının idadiye bölümünde Hasköylü Ali Efendi kıraat etmiştir. Ve Rifat Efendi ve Mahir Efendi ve Abdullah Efendi ve Ömer Efendi ve Rıza Efendi ve Mahir Efendi ve İzzet Efendi ve Ali Efendi ve Osman Ağa da dinlemişlerdir.

29 Zilhicce (12)87

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 62a

Enderun-ı Hümâyûn feyzi-yi meşhûn Cenab-ı şâhâne hademelerinden hazine koğuşunda Ali Bey kıraat etmiştir. Ve Mazhar Bey ve Şükrü Efendi, Vecdi Bey ve Cemal Efendi dinlemiştir.

17 Cemâziye'l-evvel 1281

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 64a

Tophane-i Amireye mensup İkinci sanayi alayının Sipahi kışla-yı hümâyûnunda ikamet üzere bulunan İkinci Taburun üçüncü bölüm çavuşu Tevfik Efendi kıraat etmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

10 Teşrîn-i evvel 81

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 69b

İşbu kitabı Mekteb-i Tıbbiye-i Hazret-i Şahane'de ikinci sınıf şakirdanından Üsküdarlı Nuri Osman Efendi bir gecede kıraat etmiştir. Ve dinleyenler Cemal Abdullah Efendi, Yakup Efendi...

21 Ağustos 1289

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 75a

Bin iki yüz yetmiş sekiz senesi mâh-ı Şaban-ı şerifin on yedinci gecesi Tersane-i Amire'de Bostancı Nâm Vapur-ı Hümayunda Gümüşhaneli Serçavuş Mehmet Efendi kıraat etmiştir.

17 Şaban (12) 78

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 83a

İşbu kitab Asakir-i Nizamiye-i Şahanenin Bahriye Hastahanesinde bulunan serçavuş onbaşı ağalar kıraat ettirip dinlemiştir.

25 Haziran (12)75

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 88b

Bu kitabı Mir'at-i Zafer Fırkateyn-i Hümâyûnda mühendis mülazımı..... kıraat eden Yeni Çeşmeli Muhsin kıraat edip ahıbbalar ziyadesiyle safa-yab olmuştur.

15 Cemâziye'l-âhir 1272

C) EVLERDE**Giriş sayfası: 3**

* Esîr-i kitap Hocaveysi Mahallesinde Bey ve Şevki Efendiler tarafından kıraat olunmuştur. Ve İsmail ve Mehmet Ağalar ve Fazlı Efendi dinlemiştir.

13 Cemâziye'l-âhir (1)302

Giriş sayfası: 3

* Kapan-ı dakîk'de "Unkapanı" İmamzade Mustafa Efendi kıraat eylemiştir.

11 Rebû'l-âhir (1)302

Giriş sayfası: 4

* Bâb-ı âli kurbunda Karaki Hüseyin Ağa Mahallesinde Valide Mektebi şakirtlerinden Ali Pehlivan Ağanın mahdumu Salih Rasim Efendi kıraat eylemiştir.

21 Şevval 1267

Giriş sayfası: 4

* Mektebi şakirtlerinden Ali Pehlivan Ağanın mahdumu Salih Rasim Efendi kıraat eylemiştir.

Giriş sayfası: 4

* Hâlâ bu kitap Tophane-i Amire civarında Ayas Paşa Mahallesinde Ahmet Ağanın hanesinde kıraat olunmuştur.

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 5a

* Hâlâ bu kitap **Elbise** Ambarı Başkâtibi İzzetlü Râif Bey Hazretlerinin konağında Şemsi Bey kıraat eylemiştir. İzzet Ağa ile Fahrettin Efendi dinlemiştir.

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 6a

* Bu kitap yeni bahçede, Topkapı yokuşunda Emin Camii ve Mektebi karşısında İhsan Begin konağında kıraat olunmuştur.

22 Zilkade 1288

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 6a

* Hâlâ bu kitap Haydar Hamamı kurbunda Nevşehirli Kaçak Ömer Ağa kıraat etmiştir.

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 17a

* Saray-ı Hümayun Kışhane-i Hazret-i Şâhânenin Tatlıcı Başı Hasan Ağanın odasında Mehmet Tahir Efendi kıraat etmiştir.

23 Cemâziye'l-evvel 1276

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 19a

* Bin iki yüz yetmiş sekiz senesi Rebiülahirin on ikinci pazartesi günü müteveffa Rumeli Mesarifat Muhasebecisi Raşit Beyin konağında mütalaa olmuştur.

12 Rebîü'l-âhir (12)78

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 24a

* Hâlâ bu kitab Beşiktaş'ta na'ılcıbaşı el- Hâc Memiş Ağa'nın konağında kıraat olunmuştur.

17 Cemâziye'l-âhir 1274

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 35a

* Tersane-i Amire Sıhhiye Dairesi Reisi Saadetlü İsmail Paşa Hazretlerinin mahdumu Ali Beg'in hane-i aliyyesinde kıraat olunmuştur.

Hicri: 2 Zilkade 1290 = 1873

Rumi: 10 Kânûn-ı evvel 1289 = 1873

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 42a

* İşbu Hamza-i bâ-safâ'nın birinci cildini Kasım Paşa'da uzun yolda Yaya Ali Oğlu Hafız Dede Efendi'nin hane-i âliyelerinde Nuri Efendi kıraat eylemiştir.

7 Kânûn-ı evvel 1275

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 50a

Hâlâ Kasımpaşa kurbunda Sipahi Korukı (koru) Mahallesinde Kavvas Kamil Ağa'nın hanesinde mahdumu Ali Efendi kıraat eylemiştir.

25 Safer 1275

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 85a

Hâlâ bu kitabı Beylerbeyi'nde Devletlü Rıza Paşa Hazretlerinin mühürdarı el-Hac İbrahim Efendinin Konağında mütalaa olunmuştur.

1 Şaban 85

Hamza-nâme, c.I, yaprak: Metnin sonunda

İşbu bin iki yüz doksan iki senesi kânûn-ı sâninin üçüncü günü Cibali Kapısı dahilinde Sağkol Ağası Mahmut Efendi hanesinde mahdumu Hüseyin Arif Efendi kıraat etmiştir. Ve pederi Mahmut Efendi..... Ahmet Ağa dinlemişlerdir.

4 Kânûn-i sâni 96

D) HASTANELERDE**Giriş Sayfası: 3**

* İşbu kitap Gümüşsuyu Hastanesinde bir gecede kıraat olup sâir ihvan dahi dinlemiştir.

11 Kânûn-i sâni 1298

E) DÜKKÂNLARDA**Giriş sayfası: 2**

* Deraliyye'de Cumartesi Pazarı'nda Kosova Muhacirlerin Hacı Abdüllatif Efendizade Mehmet ustanın dükkanında okunmuştur.

Giriş sayfası: 2

* Allahümme salli ala seyyidinâ Muhammedin ve âlihi ve sahbihi ecmaîn. Tayyibîn tâhirîn dua salavât Hacı Abdülaziz Mustafa Muhammet, hayrı isteyü.

Giriş sayfası: 4

* Hâlâ bu kitabı Şeyh Ali Baba'nın Dergah-ı Şerifi'nin karşısında Kahveci Mehmet Ağa'nın dükkanında Kayıkçı Derviş Halim kıraat etmiştir.

17 Safer 1268

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 54b

Zindan kapısında Balmumcu esnafı olup Kasımpaşa'da Balmumhanede kıraat olmuştur.
24 Teşrîn-i sâni 1291 Hafız Ahmet Balmumcu

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 57a

Alacahamam'da Leblebiciler Hanında Selanikli İsmail bin Osman İbrahim Ağa'nın odasında kıraat olunmuştur.

7 Zilkade (12)82

F) İSİM BELİRTİLMEYEN YERLERDE**Giriş sayfası:1**

- * İşbu kitabı okuyup dinleyene Hak rahmet eylesin.
- * Bu kitabı biraz fakir Hacı Abdülaziz ikra' eyledi.
- * Üsküdarlı Mehmet Ali Efendi kıraat eylemiştir.

Giriş sayfası:3

* İşbu 1295 senesinin muhacirlerden İslimyeli Salim Ağa'nın oğlu Ahmet Efendi bu kitabı alıp okumuştur.

12 Nisan 1295

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 44a

İşbu birinci cildi Sokullu Paşa kapıcısı Hüseyin Efendi kıraat etmiş.

18 Recep (12)76

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 70a

İşbu kitabı 7 Recep 1275 Perşembe günü saat on bir raddelerinde Kahveci Ahmet Ağa getirip ben dahi o gün kıraata bed' etmişimdir. İşbu hattıma nazar edenlerin cümlesi sevaplarına ruhuma bir Fatıha ihsan edeler, vesselâm.

7 Recep 1275

Hamza-nâme, c.I, yaprak: 78a

Şehzade'de Doğancılar'da Hacı Mehmet Efendi mahdumu Murat Efendi ve Cavit Efendi kıraat etmiştir.

28 Rebû'l-âhir 1300

Hamza-nâme, c.I, yaprak: Metnin Sonunda

İşbu kitabı saat on ikide başlayıp saat beşte hatmettim.

5 Zilkade 91

İmam-zade Hafız Mehmet Hamdi sakin-i.....şehzade

İşbu kitabı saat onda başlayıp saat ikide hatmettim. Yoklama Dairesinde sakin Murat Cemil

İşbu kitabı saat onda başlayıp saat üçte hatmettim.

16 Teşrîn-i sâni 201

İşbu kitabı Eski Zağra(lı) Ata Efendi ile Kütahyalı Mehmet Usta kıraat etmiştir. Ve Şahabeddin Efendi dahi dinlemiştir.

Hamza-nâme, c.I, yaprak: Son sayfada

İşbu kitap saat üçten altıya kadar kıraat olunmuştur.

İşbu kitap saat on ikiden saat dörde kadar kıraat olunmuştur. 1202

İşbu kitabı okuyan dinleyeni ve yazanı Cenab-ı vâcibü'l- vücûd Hazretleri yarlıgaya. Hemen dolu ömürler ihsan buyursun, âmin.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

KAYNAKÇA

- ALBAYRAK, Nurettin (1997) "Hamza-nâme", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 15, s. 516-517, İstanbul.
- ARTUN, Erman (2002), *Dini-Tasavvufî Halk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- BALABAN, Adem (2005), *Hamza-nâme, 1. Cilt, (Giriş-Metin-Dil İncelemesi)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BANARLI, Nihat Sami (1971), *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, C.1, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- BAYSAL, Sinem Ceyda (2008), *Hamza-nâme, 7. Cilt, (Gramer Özellikleri, Metin, Sözlük, İndeks)*, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- DAĞLI, Yücel ve Diğerleri (2001), *Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- DATLI, Derya (2009), *Hamza-nâme, 2. Cilt, (Metin-Sözlük-İndeks)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, I, s. 525, 610.
- İZ, Fahir (1996), *Eski Türk Edebiyatında Nesir*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KOCATÜRK, Vasfî Mâhir (1964), *Türk Edebiyatı Tarihi*, Edebiyat Yayınevi, Ankara.
- KÖKYAR, Derya (2009), *Hamzanâme'nin 30. Cildi, (İnceleme-Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuat (1986), *Edebiyat Araştırmaları*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- SEZEN, Lütfi (1988), *Hamzanâmelerin Halk Edebiyatındaki Yeri*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- SEZEN, Lütfi (1991), *Halk Edebiyatında Hamzanâmeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ŞİMŞEK Akın, Nurhayat (2006), *Hamzanâme, 8. Cilt (Metin- İnceleme)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Türk Ansiklopedisi (1970), "Hamzanâme", C. 18, s. 459, Millî Eğitim Yayınevi, Ankara.
- UÇMAN, Abdullah (1997), "Hamzanâme", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 4, s. 91-92, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

